CYNNWYS

Cwblhau'r Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau	SN1
Cynlluniau cyfranddaliadau cyflogai	*SN2*
■ ***Cynlluniau cyfranddaliadau a gymeradwywyd***	SN2
■ ***Cynlluniau rhannu elw a gymeradwywyd***	SN2
■ ***Cynlluniau annog perchenogaeth cyfranddaliadau a gymeradwywyd***	SN2
Opsiynau cyfranddaliadau	SN2
■ ***Cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau ar sail cynilion a gymeradwywyd***	SN2
■ ***Cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau dewisol a gymeradwywyd***	SN3
■ ***Opsiynau Annog Rheolaeth Cwmnïau Bach (EMI)***	SN3
■ ***Pob cynllun opsiwn cyfranddaliadau***	SN6
● Canslo neu ryddhau opsiynau	SN6
● Treth Incwm a dalwyd pan ganiatawyd eich opsiwn	SN6
■ ***Cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau nas cymeradwywyd***	SN6
● Caniatáu opsiwn cyfranddaliadau	SN6
● Arfer opsiwn cyfranddaliadau	SN7
● Treth Incwm a dalwyd pan ganiatawyd eich opsiwn	SN7
Cyfranddaliadau a gaffaelwyd	SN8
● Cyfranddaliadau a gaffaelwyd o'ch cyflogaeth	SN8
● Cyfranddaliadau sy'n agored i risg fforffedu	SN8
● Cyfranddaliadau fel buddiannau	SN8
● Taliadau ôl-gaffael	SN8

TAFLENNI CYMORTH A THAFLENNI

Mae Taflenni Cymorth a thaflenni sy'n rhoi gwybodaeth fanylach am rai rheolau treth arbennig ar gyfer cynlluniau cyfranddaliadau ar gael o'r Llinell Archebu. Mae fwy o wybodaeth ar Gynlluniau Cyfranddaliadau ar ein gwefan www.inlandrevenue.gov.uk/shareschemes

- *IR16: Share acquisition by directors and employees. Explanatory notes*
- *IR95: Approved profit sharing schemes. An outline for employees*
- *IR97: Approved Save As You Earn share option schemes. An outline for employees*
- *IR101: Approved Company Share Option Plans. An outline for employees*
- *IR2002: The All-employee share ownership plan. A guide for employees*
- *IR2006: Enterprise Management Incentives*
- *IR216: Shares as benefits*
- *IR217: Shares acquired: post-acquisition charges*
- *IR218: Employee shares: Operation of Pay As You Earn (PAYE) and National Insurance contributions (NICs)*
- *IR219: Shares acquired from your employment*
- *IR287: Employee share schemes and Capital Gains Tax*

Cwblhau'r Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau

Bydd y Nodiadau hyn yn dweud wrthych ym mha amgylchiadau y mae'n rhaid i chi dalu treth ar opsiynau cyfranddaliadau neu gyfranddaliadau a gewch am ddim neu yn rhad oherwydd eich cyflogaeth. Mae pob achlysur trethadwy yn 'ddigwyddiad trethadwy'. Dim ond un copi o Dudalen S1 o'r Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau y mae'n rhaid i chi ei gwblhau - mae'n grynodeb o'ch holl ddigwyddiadau trethadwy am y flwyddyn. **Mae'n rhaid i chi gwblhau copi ar wahân o dudalennau S2 neu S3 y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau ar gyfer pob digwyddiad.** Gofynnwch i'r Llinell Archebu am gopïau pellach, neu gallwch ddefnyddio llungopïau. (Os defnyddiwch lungopi, rhowch eich enw a'r cyfeirnod treth ar frig y copi.)

Er enghraifft, gallwch arfer opsiynau mewn cynllun ar sail cynilion a gymeradwywyd ddwywaith mewn un flwyddyn, dros gyfranddaliadau mewn dau gwmni gwahanol. Yn yr achos hwn:

- cwblhewch gopi o dudalennau S2 neu S3 ar gyfer pob digwyddiad
- nodwch enw un cwmni ac un cynllun cyfranddaliadau ym mlwch 2.1 ar Dudalen S1 a'r llall yn y blwch 'Gwybodaeth ychwanegol', blwch 2.77
- ticiwch flwch 2.2 os yw'r cyfranddaliadau yn y naill gwmni neu'r llall heb eu rhestru
- adiwch y symiau trethadwy a rhowch gyfanswm y ffigur ym mlwch 2.3.

Casglwch ynghyd y deunydd sydd ei angen arnoch fel:

- copïau o dystysgrifau opsiynau cyfranddaliadau
- manylion y symiau (os o gwbl) a daloch er mwyn prynu'r opsiwn
- copïau o hysbysiadau arfer
- manylion y symiau a daloch i brynu'r cyfranddaliadau (pris arfer neu bris opsiwn)
- copïau cytundebau opsiynau cyfranddaliadau EMI a chyfeirnod unigryw yr opsiynau
- unrhyw ohebiaeth neu wybodaeth esboniadol arall a dderbynnir gan eich cyflogwr am weithrediad y cyfranddaliadau
- gwybodaeth am werth marchnad y cyfranddaliadau ar y dyddiadau perthnasol
- cofnodion swm y Dreth Incwm a dalwyd neu dreth y cyfrifwyd amdani o dan TWE ar unrhyw ddigwyddiad trethadwy
- cofnodion swm o unrhyw CYG (eilaidd) y cyflogwr a dalwyd gennych ar unrhyw swm trethadwy.

Os nad yw'r wybodaeth hon gennych, efallai y gall y cwmni y mae ei gyfranddaliadau yn ymwneud â hyn neu eich cyflogwr helpu.

Mae'r wybodaeth y mae'n rhaid i chi ei rhoi ar y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau yn dibynnu ar y math o gynllun cyfranddaliadau gweithwyr rydych yn elwa arno, neu ar yr amgylchiadau rydych yn derbyn y cyfranddaliadau neu'r buddiannau sy'n gysylltiedig â hwy. Mae'r nodiadau isod yn rhoi manylion am reolau treth ac yn dweud wrthych pa flychau y dylech eu cwblhau.

Os ydych ond wedi arfer opsiwn o dan gynllun ar sail cynilion a gymeradwywyd, gweler tudalen SN2 y Nodiadau hyn.

Mae'r tudalennau canlynol yn eich galluogi i gyfrifo swm trethadwy y buddiannau o dan gynllun cyfranddaliadau'r cyflogai neu gynllun opsiwn cyfranddaliadau.

Ticiwch y blychau perthnasol ar Dudalen S1 y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau os oes unrhyw gyfranddaliadau 'heb eu rhestru'. Mae cyfranddaliadau 'heb eu rhestru' yn golygu pob cyfranddaliad na restrir ar Gyfnewidfa Stoc gydnabyddedig.

Cofiwch, nid yw'r Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau yn cwmpasu'r Dreth Enillion Cyfalaf a allai fod yn ddyledus pan werthwch gyfranddaliadau:

- os gwerthoch asedion yn ystod y flwyddyn (gan gynnwys cyfranddaliadau) sy'n werth cyfanswm o fwy na £15,000 **neu**
- os oedd eich enillion trethadwy (gan gynnwys enillion o gyfranddaliadau) yn fwy na £7,500.

gofynnwch i'r Llinell Archebu am y Tudalennau Enillion Cyfalaf, neu am wybodaeth bellach, *Taflen Gymorth IR287: Employee share schemes and Capital Gains Tax.*

Peidiwch â chynnwys difidendau o gyfranddaliadau a dderbyniwyd drwy gynlluniau cyfranddaliadau'r cyflogai. Dylid cynnwys y rhain yng nghwestiwn 10 ar dudalen 3 eich Ffurflen Dreth.

Pan fydd treth wedi'i thalu i Gyllid y Wlad o dan y system TWE ar ddigwyddiad trethadwy a gynhwysir yn y Tudalennau hyn, gofynnwch i'r Llinell Archebu am Daflen Gymorth *IR218: Employee Shares acquired: Operation of Pay As You Earn (PAYE)* and National Insurance Contributions (NICs).

Cynlluniau cyfranddaliadau cyflogai

Cymeradwyir rhai cynlluniau cyfranddaliadau cyflogai gan Gyllid y Wlad, tra na chymeradwyir eraill. Mae'r rheolau treth yn amrywio yn ôl p'un a yw'r cynllun wedi ei gymeradwyo ai peidio.

Cynlluniau cyfranddaliadau a gymeradwywyd

Mae pedwar math o gynlluniau cyfranddaliadau wedi eu cymeradwyo, a'r Cynllun Annog Rheolaeth i Gwmnïau Bach. Os gallwch fodloni rhai amodau, ni chewch eich trethu ar:

- brynu cyfranddaliadau
- dderbyn cyfranddaliadau am ddim
- caniatáu opsiwn i brynu cyfranddaliadau
- arfer opsiwn i brynu cyfranddaliadau
- cyfranddaliadau sy'n peidio â bod yn amodol ar gynllun annog perchenogaeth cyfranddaliadau

(Ond cofiwch, byddwch yn dal i gael eich trethu ar unrhyw ddifidendau ac efallai y bydd yn rhaid i chi dalu Treth Enillion Cyfalaf pan werthwch eich cyfranddaliadau.)

Mae'r nodiadau isod yn dweud wrthych pryd y cewch eich trethu.

Cynlluniau rhannu elw a gymeradwywyd

Dim ond os na chânt eu cadw yn Ymddiriedolaeth y Cynllun am dair blynedd y caiff cyfranddaliadau a roddir i chi o dan gynllun rhannu elw a gymeradwywyd eu trethu. Yn yr achos hwn, caiff treth ei didynnu fel arfer o dan TWE. Bydd ymddiriedolwyr y cynllun rhannu elw, neu eich cyflogwr, yn rhoi manylion y swm y codwyd treth arno a faint o dreth gafodd ei didynnu i chi. **Ni ddylai'r symiau hyn gael eu cynnwys yn y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau.** Yn lle hynny, dylech eu cynnwys ym mlychau 1.8 ac 1.11 yn y Tudalennau Cyflogaeth pan fyddwch yn eu cwblhau.

Cynlluniau annog perchenogaeth cyfranddaliadau a gymeradwywyd

Dylech gynnwys gwybodaeth ynglŷn â chyfranddaliadau a brynwyd gennych neu a ddyfarnwyd i chi, o dan un o'r cynlluniau hyn **dim ond** os peidiodd y cyfranddaliadau â bod yn amodol i'r cynllun:

- o fewn pum mlynedd i chi eu prynu neu iddynt gael eu dyfarnu i chi, **ac**
- am reswm **nad** yw'n dod o fewn un o'r eithriadau a nodir isod.

Mae'r eithriadau yn cynnwys cyfranddaliadau sy'n peidio â bod yn amodol i'r cynllun pan fod y gyflogaeth, yr ydych yn gymwys i gymryd rhan yn y cynllun o'i herwydd, yn gorffen oherwydd:

- anaf neu anabledd
- i chi gael eich diswyddo
- trosglwyddiad lle mae Rheoliadau Trosglwyddo Ymrwymiadau (Diogelu Cyflogaeth) 1981 yn gymwys
- newid yn y ffordd y rheolir y cwmni neu am i'r cwmni gael ei werthu allan o'r grŵp
- ymddeoliad ar neu ar ôl cyrraedd yr oed ymddeol a nodwyd yn y cynllun
- marwolaeth.

Peidiwch â chynnwys cyfranddaliadau difidend (cyfranddaliadau a brynwyd â difidendau sy'n codi ar gynllun cyfranddaliadau eraill sy'n cael eu hailfuddsoddi yn y cynllun a gymeradwywyd). Os bydd cyfranddaliadau difidend yn peidio â bod yn amodol i'r cynllun

- **o fewn tair blynedd o'u caffael, ac**
- am reswm **nad** yw'n dod o fewn un o'r eithriadau a nodir uchod

dylid cynnwys swm y difidend a ddefnyddiwyd i brynu'r cyfranddaliadau yng ngwestiwn 10 ar dudalen 3 eich Ffurflen Dreth, yn y flwyddyn pan maent yn peidio â bod yn amodol i'r cynllun.

Os yw'r cyfranddaliadau yn agored i'w fforffedu, ni fydd rhaid talu Treth Incwm pan gânt eu fforffedu.

Enghraifft 1a
2 Hydref 2001: dyfernir 400 o gyfranddaliadau eich cwmni i chi ar adeg pan fod eu gwerth marchnad yn £5 y cyfranddaliad. Nid yw'r cyfranddaliadau hyn yn agored i'w fforffedu.

2 Ebrill 2002: rydych yn gadael y cwmni (nid am un o'r rhesymau a nodir fel eithriad yn y golofn gyferbyn) ac mae'r 400 o gyfranddaliadau yn peidio â bod yn amodol i'r cynllun. Gwerth marchnad y cyfranddaliadau yw £6 yr un.

Y swm trethadwy yw:
Gwerth marchnad y cyfranddaliadau pan maent yn peidio â bod yn amodol i'r cynllun yw (400 x £6) = £2,400.

Enghraifft 1b
1 Hydref 2001: rydych yn cytuno i brynu cyfranddaliadau bob mis â £100 o'ch cyflog gros. Gwerth marchnad y cyfranddaliadau yw £5 yr un.

Yn ystod y cyfnod 1 Hydref 2001 tan 31 Mawrth 2002 prynwyd 110 cyfranddaliad gyda'ch cyfraniadau

2 Ebrill 2002: rydych yn gadael y cwmni (nid am un o'r rhesymau a nodir fel eithriad yn y golofn gyferbyn) ac mae'r cyfranddaliadau yn peidio â bod yn amodol i'r cynllun. Gwerth Marchnad y cyfranddaliadau yw £6 yr un.

Y swm trethadwy yw:
Gwerth marchnad y cyfranddaliadau pan maent yn peidio â bod yn amodol i'r cynllun yw (110 x £6) = £660

Os bydd eich cyfranddaliadau yn peidio â bod yn amodol i'r cynllun o dan yr amodau a amlinellir yn Enghreifftiau 1a ac 1b, cwblhewch:

- **blychau 2.28 i 2.29** ar Dudalen S1
- **blychau 2.64 i 2.68** ar Dudalen S3.

Yna defnyddiwch Taflen Waith 1 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Taflen Waith 1

Gwerth marchnad y cyfranddaliad (blwch 2.67)	**A**	£
Nifer y cyfranddaliadau sy'n peidio â bod yn amodol i'r cynllun (blwch 2.68)	**B**	
Swm trethadwy (copïwch i flwch 2.30)	**C** blwch A x blwch B	£

Os gweithredwyd TWE ar unrhyw ran o'r swm a nodwyd ym mlwch C uchod, bydd angen i chi hefyd nodi'r swm y gweithredwyd TWE arno ym mlwch 2.41.

Opsiynau cyfranddaliadau

Cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau ar sail cynilion a gymeradwywyd

Mae angen i chi gynnwys gwybodaeth am opsiwn o dan un o'r cynlluniau (Cynilo Wrth Ennill) hyn yn y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau, **dim ond** os ydych wedi arfer yr opsiwn:

- o fewn tair blynedd o'i dderbyn, **ac**
- am fod y cwmni, rydych yn gweithio iddo wedi cael ei werthu neu ei feddiannu.

Yn yr achos hwn cewch eich trethu ar y gwahaniaeth rhwng gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar yr adeg y cafodd yr opsiwn ei arfer a'r swm a dalwyd am y cyfranddaliadau.

Enghraifft 2
1 Ionawr 2000: Rydych yn cytuno i gynilo £100 y mis am bum mlynedd a chaniateir opsiwn o gael 3,000 o gyfranddaliadau yn y prif gwmni. Pris yr opsiwn yw £2 y cyfranddaliad.

1 Ionawr 2002: Mae'r prif gwmni yn gwerthu'r cwmni rydych yn gweithio iddo i grŵp arall. Gallwch arfer yr opsiwn hyd at y swm rydych wedi ei gynilo hyd yn hyn, drwy'r cynllun cynilo.

1 Mawrth 2002: Rydych yn arfer yr opsiwn gan ddefnyddio'r £2,600 (26 mis ar £100) a gynilwyd gennych hyd yn hyn ac yn prynu 1,300 o gyfranddaliadau am £2 y cyfranddaliad. Gwerth marchnad y cyfranddaliadau hyn yw £3 y cyfranddaliad.

Y swm trethadwy yw:

• gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd	£3 x 1,300	=	£3,900
• *llai'r* pris a dalwyd am y cyfranddaliadau	£2 x 1,300	=	£2,600
Swm trethadwy			**£1,300**

Os gwnaethoch arfer opsiwn o dan yr amgylchiadau hyn, dylech gwblhau:

- **blychau 2.1 a 2.2** ar Dudalen S1
- **blychau 2.43 a 2.44** ar Dudalen S2, **a**
- **blychau 2.45, 2.46, 2.47, 2.48 a 2.51** (yn y golofn 'Opsiynau a arferwyd').

Yna defnyddiwch Daflen Waith 2 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Taflen Waith 2

Gwerth marchnad y cyfranddaliad (blwch 2.51)	**A**	£
Nifer o gyfranddaliadau a brynwyd (blwch 2.47)	**B**	
Cyfanswm gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd	**C** blwch A x blwch B	£
Pris opsiwn y cyfranddaliadau (blwch 2.48)	**D**	£
Cyfanswm y pris a dalwyd am y cyfranddaliadau	**E** blwch D x blwch B	£
Swm trethadwy (copïwch i flwch 2.3)	**F** blwch C *llai* blwch E	£

Os nad ydych wedi arfer eich opsiwn cyfranddaliadau a gymeradwywyd ond wedi derbyn rhywbeth am ildio'r opsiwn neu am beidio ag arfer yr opsiwn, peidiwch â chwblhau'r blychau uchod. Yn lle hynny, cyfeiriwch at yr adran **'Opsiynau wedi'u canslo/ryddhau'** ar dudalen SN6.

■ *Cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau dewisol a gymeradwywyd*

Mae cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau dewisol a gymeradwywyd yn cynnwys:

- cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau gweithredol a gymeradwywyd, **a**
- cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau cwmni a gymeradwywyd.

Dim ond os ydych wedi arfer yr opsiwn y mae'n rhaid i chi gynnwys gwybodaeth am opsiwn o dan un o'r cynlluniau hyn yn y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau, **a**:

- phan wnaethoch arfer yr opsiwn nid oedd y cynllun bellach yn un a gymeradwywyd, **neu**
- pan wnaethoch ei arfer, roedd yn llai na thair blynedd, neu'n fwy na 10 mlynedd, ar ôl y dyddiad y cafodd ei ganiatáu i chi, **neu**
- os gwnaethoch ei arfer lai na thair blynedd ar ôl y dyddiad y gwnaethoch arfer opsiwn o dan unrhyw gynllun opsiwn cyfranddaliadau dewisol a gymeradwywyd y rhoddwyd rhyddhad Treth Incwm amdano.

Yn yr achos hwn cewch eich trethu ar y gwahaniaeth rhwng gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar yr adeg y gwnaethoch arfer yr opsiwn a'r swm a dalwyd am y cyfranddaliadau.

Enghraifft3
1 Ionawr 1997: Caniateir opsiwn o gael cyfranddaliadau yn y cwmni rydych yn gweithio iddo.

1 Ionawr 1999: Caniateir ail opsiwn o gael 2,000 o gyfranddaliadau yn y cwmni. Y pris opsiwn yw £3 y cyfranddaliad.

1 Mawrth 2000: Rydych yn arfer yr opsiwn cyntaf.

1 Mawrth 2002: Rydych yn arfer yr ail opsiwn ac yn prynu 2,000 o gyfranddaliadau am £3 y cyfranddaliad. Gwerth marchnad y cyfranddaliadau yw £5 y cyfranddaliad. Mae arfer yr opsiwn cyntaf yn cael rhyddhad o Dreth Incwm. Nid yw arfer yr ail opsiwn yn cael rhyddhad treth am ei fod o fewn tair blynedd o arfer yr opsiwn cyntaf, ac felly mae'n rhaid ei gynnwys yn y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau.

Y swm trethadwy yw:

• gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd	£5 x 2,000	=	£10,000
• *llai'r* pris a dalwyd am y cyfranddaliadau	£3 x 2,000	=	£6,000
Swm trethadwy			**£4,000**

Os yw arfer yr opsiwn o dan y cynllun hwn yn drethadwy, cwblhewch:

- **blychau 2.7 a 2.8** ar dudalen S1
- **blychau 2.43 a 2.44** ar Dudalen S2, **a**
- **blychau 2.45, 2.46, 2.47, 2.48, 2.49 a 2.51 (**yn y golofn 'Opsiynau a arferwyd').

Yna defnyddiwch Daflen Waith 3 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Taflen Waith 3

Gwerth marchnad pob cyfranddaliad (blwch 2.51)	**A**	£
Nifer y cyfranddaliadau a brynwyd (blwch 2.47)	**B**	
Cyfanswm gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd	**C** blwch A x blwch B	£
Pris opsiwn y cyfranddaliad (blwch 2.48)	**D**	£
Cyfanswm y pris a dalwyd am y cyfranddaliadau	**E** blwch D x blwch B	£
Swm a dalwyd am yr opsiwn (blwch 2.49)	**F**	£
Swm trethadwy (copïwch i flwch 2.9)	**G** blwch C *llai* blwch E *llai* blwch F	£

Os **nad ydych wedi arfer** eich opsiwn cynllun a gymeradwywyd ond wedi derbyn rhywbeth am ildio'r opsiwn, neu am beidio ei arfer, peidiwch â chwblhau'r blychau uchod. Yn lle hynny, cyfeiriwch at yr adran **'Opsiynau wedi'u canslo/ryddhau'** ar dudalen SN6.

■ *Opsiynau Annog Rheolaeth Cwmnïau Bach (EMI)*

Dylech gynnwys gwybodaeth ynglŷn ag unrhyw opsiwn o dan ofynion Annog Rheolaeth Cwmnïau Bach yn y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau, **dim ond os bydd rhaid i chi dalu treth wrth arfer eich opsiwn**. Efallai bydd rhaid i chi dalu treth wrth arfer eich opsiwn o dan yr amodau canlynol:

- os oedd y pris a daloch am gyfranddaliad o dan yr opsiwn, yn llai na gwerth marchnad y cyfranddaliad ar y dyddiad y cafodd yr opsiwn ei ganiatau,
- os gwnaeth digwyddiad anghymwyso (gweler tudalen SN4) ddigwydd mwy na 40 diwrnod cyn y diwrnod y gwnaethoch arfer eich opsiwn.

Mae'r enghreifftiau a'r taflenni gwaith sy'n dilyn yn egluro sut i gwblhau eich Ffurflen Dreth os bydd naill ai un neu'r ddwy sefyllfa yn codi.

Bydd digwyddiadau anghymwyso yn codi pan:

1. fydd y cwmni, y mae ei gyfranddaliadau yn destun yr opsiwn, yn dod yn is-gwmni 51% o gwmni arall, neu fel arall yn dod o dan reolaeth cwmni arall neu berson arall sy'n gysylltiedig â'r cwmni, oni bai y caniateir opsiwn yn ei le a gymeradwywyd, o fewn chwe mis i'r digwyddiad hwn
2. fydd y cwmni yn peidio â bodloni gofynion gweithgareddau masnachu
3. beidiwch â bod yn gyflogai'r cwmni neu is-gwmni cymhwysol, neu'n peidio â bod yn ofynnol i chi dreulio 25 awr yr wythnos neu o leiaf 75% o'ch amser gwaith, neu ddim bellach yn treulio 25 awr yr wythnos neu 75% o'ch amser gwaith yn y fath gyflogaeth.
4. fydd amodau'r opsiwn yn cael eu hamrywio gan achosi gwerth marchnad y cyfranddaliadau, sy'n destun yr opsiwn i gynnyddu neu'n achosi gofynion Atodlen 14 Deddf Gyllid 2000 i beidio â cael eu bodloni
5. gaiff cyfalaf cyfranddaliadau'r cwmni ei amrywio heb i'r amrywio gael ei gymeradwyo o flaen llaw gan Gyllid y Wlad
6. gaiff cyfranddaliadau eu trosi i ddosbarth gwahanol o gyfranddaliadau nad yw'n unol â pharagraff 50 Atodlen 14
7. ganiateir opsiwn o dan gynllun opsiwn cyfranddaliadau dewisol a gymeradwywyd gan Gyllid y Wlad sy'n golygu eich bod yn dal opsiynau Annog Rheolaeth Cwmniau Bach (EMI) ac opsiynau cynllun opsiwn cyfranddaliadau dewisol ar gyfer cyfranddaliadau gyda gwerth marchnad (fel ei bennir ar y dyddiad y caniatawyd pob opsiwn) sy'n fwy na £100,000
8. fydd y cwmni neu os yw'n brif gwmni grŵp, unrhyw gwmni grŵp, lle'r oedd y cwmni yn gwmni cymhwysol dim ond am ei fod yn paratoi i gynnal masnach gymhwysol, yn peidio â gwneud y fath baratoadau neu'n methu dechrau cynnal masnach gymhwysol o fewn dwy flynedd o'r dyddiad y caniatawyd yr opsiwn.

Enghraifft 4: Arfer opsiwn am bris gostyngol

1 Medi 2001: caniateir opsiwn EMI i chi am 20,000 cyfranddaliad â phris o 50c yr un yn y cwmni rydych yn gweithio iddo. Gwerth marchnad y cyfranddaliad ar y dyddiad hwn oedd £1. Ni daloch unrhyw beth am ganiatau'r opsiwn i chi.

5 Tachwedd 2001: rydych yn arfer yr opsiwn ac yn prynu 20,000 o gyfranddaliadau. Rydych yn talu £1,220 CYG (NIC) eilaidd. Cewch eich trethu ar arfer yr opsiwn hwn oherwydd bod y pris a dalwyd gennych am gyfranddaliad yn llai na gwerth marchnad y cyfranddaliad ar y dyddiad y caniatawyd yr opsiwn.

Y swm trethadwy yw:

Gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd ar ddyddiad caniatáu'r opsiwn 20,000 x £1	= £20,000
llai'r pris a daloch am y cyfranddaliadau 20,000 x 50c.	= £10,000
	£10,000
llai'r CYG (NIC) eilaidd a dalwyd ar adeg yr arfer	£1,220
Swm trethadwy	**£8,780**

Os ydych wedi arfer opsiwn EMI a gafodd ei ganiatáu am bris gostyngol, cwblhewch:

- **blychau 2.13 a 2.14** ar Dudalen S1
- **blychau 2.53 a 2.54** ar Dudalen S2, a
- **blychau 2.55, 2.57 i 2.60 a 2.62** yn y golofn 'Opsiynau a arferwyd'.

Yna defnyddiwch Taflen Waith 4 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Taflen Waith 4: Arfer opsiwn am bris gostyngol

Gwerth marchnad y cyfranddaliad ar y dyddiad y caniatawyd yr opsiwn (blwch 2.60)	A	£
Nifer y cyfranddaliadau a brynwyd drwy arfer yr opsiwn (blwch 2.57)	B	
Cyfanswm gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd ar y dyddiad caniatáu	C	blwch A x blwch B £
Gwerth marchnad y cyfranddaliad ar ddyddiad arfer yr opsiwn (blwch 2.62)	D	£
Cyfanswm gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd ar ddyddiad yr arfer	E	blwch B x blwch D £
Pris arfer: pris opsiwn y cyfranddaliad (blwch 2.58)	F	£
Cyfanswm y pris a dalwyd am y cyfranddaliadau	G	blwch B x blwch F £
Swm a dalwyd am ganiatau'r opsiwn, os o gwbl (blwch 2.59)	H	£
Elw o ystyried gwerth marchnad ar ddyddiad y caniatau (nodwch '0' os nad oes elw)	I	blwch C *llai* blwch G £
Elw cyflawn o ystyried gwerth marchnad ar ddyddiad yr arfer (nodwch '0' os nad oes elw)	J	blwch C *llai* blwch G *llai* blwch H £
Y lleiaf o flwch I neu flwch J	K	£
CYG (NIC) eilaidd y cyflogwr a dalwyd gennych, os o gwbl, ar arfer yr opsiwn	L	£
Swm trethadwy (copïwch i flwch 2.15)	M	blwch K *llai* blwch L £

Os gweithredwyd TWE ar unrhyw ran o'r swm a nodwyd ym mlwch M uchod, bydd angen i chi hefyd nodi'r swm y gweithredwyd TWE arno ym mlwch 2.41

Enghraifft 5: Arfer opsiwn ar ôl digwyddiad anghymwyso

1 Medi 2001: caniateir opsiwn EMI i chi am 50,000 cyfranddaliad am bris o £1 yr un. Gwerth marchnad y cyfranddaliad yw £1.

1 Chwefror 2002: mae digwyddiad anghymwyso yn digwydd ar adeg pan fo gwerth marchnad cyfranddaliad yn £2.

31 Mawrth 2002: rydych yn arfer yr opsiwn ac yn prynu 50,000 o gyfranddaliadau. Gwerth marchnad cyfranddaliad yw £3. Rydych yn talu CYG (NIC) eilaidd o £6,100.

Y swm trethadwy yw:

Gwerth marchnad y cyfraniadau ar adeg eu prynu 50,000 x £3	=	£150,000
llai gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar adeg y digwyddiad anghymwyso 50,000 x £2	=	£100,000
		£50,000
llai CYG (NIC) eilaidd a dalwyd ar adeg arfer yr opsiwn		£6,100
Swm trethadwy		**£43,900**

Os ydych wedi arfer opsiwn EMI mwy na 40 diwrnod ar ôl digwyddiad anghymwyso ac mae'r cyfranddaliadau wedi codi yn eu gwerth ar ôl y digwyddiad anghymwyso, cwblhewch:

- **blychau 2.13 a 2.14** ar Dudalen S1
- **blychau 2.53 a 2.54** ar Dudalen S2
- **blychau 2.55 i 2.57, 2.59, 2.61 a 2.62** ar Dudalen S2 (yn y golofn 'Opsiynau a arferwyd').

Yna defnyddiwch Taflen Waith 5 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Os nad yw'r cyfranddaliadau a gaffaelwyd gennych wedi cynyddu yn eu gwerth ers y digwyddiad anghymwyso, ni fydd unrhyw dreth i'w thalu drwy arfer yr opsiwn - nid oes rhaid i chi gwblhau y daflen waith hon. Os cafodd yr opsiwn ei ganiatau ar bris gostyngol efallai bydd treth i'w thalu - defnyddiwch Taflen Waith 4.

Taflen Waith 5: Arfer opsiwn ar ôl digwyddiad anghymwyso

Gwerth marchnad y cyfranddaliad ar ddyddiad arfer yr opsiwn (blwch 2.62)	A	£
Nifer y cyfranddaliadau a brynwyd drwy arfer yr opsiwn (blwch 2.57)	B	
Cyfanswm gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd ar ddyddiad yr arfer	C	blwch A x blwch B £
Gwerth marchnad y cyfranddaliad ar ddyddiad y digwyddiad anghymwyso (blwch 2.61)	D	£
Cyfanswm gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar adeg y digwyddiad anghymwyso	E	blwch B x blwch D £
Cynnydd yng ngwerth y cyfranddaliadau rhwng adeg y digwyddiad anghymwyso ac arfer yr opsiwn (nodwch '0' os nad oedd cynnydd mewn gwerth)	F	blwch C *llai* blwch E £
Pris arfer: pris opsiwn y cyfranddaliad (blwch 2.58)	G	£
Cyfanswm y pris a dalwyd am y cyfranddaliadau	H	blwch B x blwch G £
Y swm a dalwyd, os o gwbl, am ganiatáu'r opsiwn (blwch 2.59)	I	£
Elw cyflawn o ystyried gwerth marchnad ar ddyddiad yr arfer (nodwch '0' os nad oes elw)	J	blwch C *llai* blwch H *llai* blwch I £
Y lleiaf o flwch F a blwch J	K	£
CYG (NIC) eilaidd y cyflogwr a dalwyd gennych, os o gwbl, ar arfer yr opsiwn	L	£
Y swm trethadwy (copïwch i flwch 2.15)	M	blwch K *llai* blwch L £

Os gweithredwyd TWE ar unrhyw ran o'r swm a nodwyd ym mlwch M uchod, yna bydd angen i chi nodi'r swm y gweithredwyd TWE arno ym mlwch 2.41.

Enghraifft 6: Arfer opsiwn am bris gostyngol ar ôl digwyddiad anghymwyso

10 Awst 2001: caniateir opsiwn EMI i chi am 50,000 cyfranddaliad am bris o £1 yr un. Gwerth marchnad y cyfranddaliad yw £2.

1 Chwefror 2002: mae digwyddiad anghymwyso yn digwydd ar adeg pan fod gwerth marchnad cyfranddaliad yn £3.

1 Ebrill 2002: rydych yn arfer yr opsiwn ac yn prynu 50,000 o gyfranddaliadau ar adeg pan fod gwerth marchnad cyfranddaliad yn £5. Rydych yn talu CYG (NIC) eilaidd o £18,300.

Y symiau trethadwy yw:

(A)	gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar y dyddiad caniatáu yw 50,000 x £2	=	£100,000
	llai'r pris a dalwyd am y cyfranddaliadau 50,000 x £1	=	£50,000 £50,000
	llai CYG (NIC) eilaidd a dalwyd ar adeg arfer yr opsiwn		£6,100
	Swm trethadwy		**£43,900**
(B)	gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar adeg eu prynu trwy arfer 50,000 x £5	=	£250,000
	llai gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar adeg y digwyddiad anghymwyso 50,000 x £3	=	£150,000 £100,000
	llai CYG (NIC) eilaidd a dalwyd ar adeg arfer		£12,200
	Swm trethadwy		**£ 87,800**
Cyfanswm y swm trethadwy £43,900 + £ 87,800		=	**£131,700**

Os ydych wedi arfer opsiwn EMI (a gafodd ei ganiatau am bris gostyngol i werth marchnad y cyfranddaliadau ar ddyddiad y caniatáu) mwy na 40 diwrnod ar ôl y digwyddiad anghymwyso, cwblhewch:

- **blychau 2.13 a 2.14** ar Dudalen S1
- **blychau 2.53 a 2.54** ar Dudalen S2
- **blychau 2.55 i 2.62** (yn y golofn 'Opsiynau a arferwyd') ar Dudalen S2.

Yna cwblhewch flychau A - J yn Nhaflen Waith 4 a blychau A - I yn Nhaflen Waith 5, a defnyddiwch Taflen Waith 6 i gyfrifo'r swm trethadwy pan fod

- y pris a dalwyd am y cyfranddaliadau yn llai na'u gwerth marchnad ar y dyddiad y caniatawyd yr opsiwn, **a**
- digwyddiad anghymwyso wedi digwydd mwy na 40 diwrnod cyn arfer yr opsiwn.

Taflen Waith 6: Arfer opsiwn am bris gostyngol ar ôl digwyddiad anghymwyso

Elw o ystyried gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar ddyddiad caniatáu'r opsiwn (blwch I Taflen Waith 4)	A	£
Cynnydd yng ngwerth y cyfranddaliadau rhwng adeg y digwyddiad anghymwyso ac arfer yr opsiwn (blwch F yn Nhaflen Waith 5)	B	£
Blwch A + blwch B	C	£
Elw cyflawn o ystyried gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar ddyddiad arfer yr opsiwn (blwch J yn Nhaflen Waith 4)	D	£
Y lleiaf o flychau C neu D	E	£
Cyfanswm CYG (NIC) eilaidd a dalwyd gennych, os o gwbl, ar arfer yr opsiwn	F	£
Y swm trethadwy (copïwch i flwch 2.15)	G	blwch E *llai* blwch F £

Os gweithredwyd TWE ar unrhyw ran o'r swm a nodwyd ym mlwch G yn Nhaflen Waith 6, bydd angen i chi hefyd nodi cyfanswm y symiau hynny y gweithredwyd TWE arnynt, ym mlwch 2.41.

Os **nad ydych wedi arfer** eich opsiwn EMI ond wedi derbyn rhywbeth am ildio'r opsiwn, neu am beidio ag arfer yr opsiwn, peidiwch â chwblhau'r blychau a osodwyd allan uchod. Yn lle hynny, dylech ddarllen **'Canslo neu ryddhau opsiynau'** a welir isod.

■ *Pob cynllun opsiwn cyfranddaliadau*

● Canslo neu ryddhau opsiynau

Os byddwch yn derbyn rhywbeth yn gyfnewid am:

- trosglwyddo eich opsiwn, **neu**
- canslo eich opsiwn, **neu**
- rhyddhau eich opsiwn, **neu**
- fel arall, peidio ag arfer eich opsiwn,

bydd yn rhaid i chi dalu Treth Incwm ar yr arian parod neu'r gwerth a dderbyniwch. Mae taflen *IR16: Share acquisitions by directors and employees*, sydd ar gael o'r Llinell Archebu, yn rhoi mwy o fanylion i chi.

Cewch eich trethu ar yr hyn a dderbyniwch, p'un a gafodd yr opsiwn ei ganiatáu o dan gynllun a gymeradwywyd ai peidio.

Enghraifft 7
1 Hydref 2000: Caniateir opsiwn o gael 1,000 o gyfranddaliadau yn y cwmni rydych yn gweithio iddo. Rydych yn talu £1 am yr opsiwn.

1 Chwefror 2002: rydych yn derbyn £2,500 yn gyfnewid am yr opsiwn yn cael ei ganslo. Rydych yn talu CYG(NIC) eilaidd o £304.87.

Y swm trethadwy yw:

• y swm a dderbynioch am ryddhau opsiwn	=	£2,500
• *llai'r* swm a dalwyd am yr opsiwn	=	£1
		£2,499
• *llai* CYG(NIC) eilaidd a dalwyd pan gafodd yr opsiwn ei ganslo neu ei ryddhau	=	£305
Swm trethadwy		**£2,194**

Os ydych wedi derbyn rhywbeth yn gyfnewid am drosglwyddo, canslo, rhyddhau, neu fel arall am beidio ag arfer eich opsiwn, cwblhewch:

- **flychau 2.4 a 2.5** (opsiynau cyfranddaliadau ar sail cynilion a gymeradwywyd), **neu**
  blychau 2.10 a 2.11 (opsiynau cyfranddaliadau dewisol a gymeradwywyd), **neu**
  blychau 2.16 a 2.17 (opsiynau EMI), **neu**
  blychau 2.25 a 2.26 (opsiynau cyfranddaliadau nas cymeradwywyd)
- **blychau 2.43 a 2.44** (opsiynau cyfranddaliadau ar sail cynilion ac opsiynau cyfranddaliadau dewisol ac opsiynau cyfranddaliadau nas cymeradwywyd) **neu**
  blychau 2.53 a 2.54 (opsiynau EMI)
- **blychau 2.45, 2.49 a 2.52** yn y golofn 'Opsiynau wedi'u canslo/rhyddhau' (opsiynau cyfranddaliadau ar sail cynilion ac opsiynau dewisol ac opsiynau cyfranddaliadau nas cymeradwywyd), **neu**
  blychau 2.55, 2.59 a 2.63 yn y golofn 'Opsiynau wedi'u canslo/rhyddhau' (opsiynau EMI).

Yna defnyddiwch Daflen Waith 7 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Taflen Waith 7

Swm a dderbyniwyd (blwch 2.52 (**neu** flwch 2.63 EMI))	**A**	£
Swm a dalwyd, os o gwbl, am yr opsiwn (blwch 2.49 (**neu** flwch 2.59 EMI))	**B**	£
Elw ar ganslo neu ryddhau'r opsiwn	**C** blwch A *llai* blwch B	£
CYG(NIC) eilaidd a dalwyd ar ganslo neu ryddhau'r opsiwn	**D**	£
Swm trethadwy	**E** blwch C *llai* blwch D	£

Yna nodwch y swm trethadwy E yn:

- **blwch 2.6** (opsiynau cyfranddaliadau ar sail cynilion a gymeradwywyd), **neu**
- **blwch 2.12** (opsiynau cyfranddaliadau dewisol a gymeradwywyd), **neu**
- **blwch 2.18** (opsiynau Annog Rheolaeth Cwmnïau Bach), **neu**
- **blwch 2.27** (opsiynau cyfranddaliadau nas cymeradwywyd).

Os gweithredwyd TWE ar unrhyw ran o'r swm a dderbyniwyd uchod, bydd angen i chi hefyd nodi'r swm y gweithredwyd TWE arno ym mlwch 2.41.

● Treth Incwm a dalwyd pan ganiatawyd eich opsiwn

Os gwnaethoch dalu Treth Incwm pan ganiatawyd eich opsiwn, gall y swm a dalwyd leihau swm y Dreth Incwm i'w thalu (os o gwbl) ar y swm trethadwy E yn Nhaflen Waith 7 uchod. Ni all y rhyddhad credyd treth fod yn fwy na'r dreth i'w thalu ar y swm trethadwy E.

Nodwch swm y Dreth Incwm a dalwyd pan **ganiatawyd** eich opsiwn ym mlwch 2.76 ar dudalen S3.

■ *Cynlluniau opsiynau cyfranddaliadau nas cymeradwywyd*

Os na chafodd y cynllun y cafodd ei ganiatáu oddi tano ei gymeradwyo a nid oedd yn opsiwn EMI gymhwysol gallech gael eich trethu ar:

- ganiatáu opsiwn cyfranddaliadau, **ac**
- arfer opsiwn cyfranddaliadau.

● Caniatáu opsiwn cyfranddaliadau

Bydd angen i chi gynnwys caniatáu opsiwn cyfranddaliadau ar Dudalen S1 y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau **dim ond:**

- os gallwch arfer yr opsiwn i brynu cyfranddaliadau fwy na deng mlynedd ar ôl y dyddiad y cafodd ei ganiatáu i chi, **ac**
- os yw'r pris opsiwn (y gallwch brynu'r cyfranddaliadau amdano) yn llai na gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar y dyddiad y caniatawyd yr opsiwn i chi.

Yn yr achos hwn cewch eich trethu ar werth yr opsiwn llai'r pris, os o gwbl, a daloch amdano. Isafswm y gwerth a osodir ar yr opsiwn gan y rheolau treth arbennig yw'r gwahaniaeth rhwng pris yr opsiwn a gwerth marchnad y cyfranddaliadau. Dylech ddefnyddio'r ffigur hwn oni bai bod gan yr opsiwn werth uwch yn eich barn chi.

Gall swm y dreth a dalwch pan ganiateir eich opsiwn gael ei ddidynnu o'r dreth y mae'n rhaid i chi ei thalu (os o gwbl) pan gaiff eich opsiwn ei arfer, neu pan fyddwch yn derbyn rhywbeth yn gyfnewid am:

- drosglwyddo eich opsiwn, **neu**
- canslo eich opsiwn, **neu**
- rhyddhau eich opsiwn, **neu**
- fel arall, am beidio ag arfer eich opsiwn.

Bydd angen i chi gadw cofnod o swm y dreth a dalwyd pan ganiatawyd eich opsiwn i gwblhau Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau y Ffurflen Dreth ar gyfer y flwyddyn y gwnaethoch arfer eich opsiwn ynddi, neu dderbyn rhywbeth yn gyfnewid am drosglwyddo, canslo, rhyddhau neu fel arall am beidio ag arfer eich opsiwn. Mae *taflen IR16: Share acquisitions by directors and employees*, sydd ar gael o'r Llinell Archebu, yn rhoi mwy o fanylion.

Enghraifft 8

1 Hydref 2001: Caniateir opsiwn o gael 1,000 o gyfranddaliadau yn y cwmni rydych yn gweithio iddo. Mae'r opsiwn yn rhoi'r hawl i chi brynu'r cyfranddaliadau rhwng 1 Hydref 2004 a 30 Medi 2013 (tair i ddeuddeng mlynedd yn ddiweddarach). Gwerth marchnad y cyfranddaliadau yw £3 yr un. Pris yr opsiwn yw £2 y cyfranddaliad. Rydych yn talu £1 am yr opsiwn.

Y swm trethadwy yw:

• gwerth yr opsiwn 1,000 x £1 (£3 llai £2)	=	£1,000*
• *llai'r* hyn a dalwyd am yr opsiwn	=	£1
Swm trethadwy		**£ 999**

* dyma isafswm y gwerth a osodwyd ar yr opsiwn ar 1 Hydref 2001.

Os yw hyn yn gymwys i chi, cwblhewch:

- **blychau 2.19 a 2.20** ar Dudalen S1,
- **blychau 2.43 a 2.44** ar Dudalen S2, **a**
- **blychau 2.45, 2.47, 2.48, 2.49** a **2.50** (yn y golofn 'Opsiynau a ganiatawyd').

Yna defnyddiwch Daflen Waith 8 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Taflen Waith 8

Gwerth marchnad pob cyfranddaliad (blwch 2.50)	A	£
Pris opsiwn pob cyfranddaliad (blwch 2.48)	B	£
Discount per share	C (blwch A *llai* blwch B)	£
Nifer y cyfranddaliadau (blwch 2.47)	D	
Gwerth yr opsiwn*	E (blwch C x blwch D)	£
Swm a dalwyd, os o gwbl, am yr opsiwn (blwch 2.49)	F	£
Swm trethadwy (copïwch i flwch 2.21)	G (blwch E *llai* blwch F)	£

* Dyma isafswm y gwerth a osodwyd ar yr opsiwn. Os oeddech yn credu bod gwerth yr opsiwn yn uwch rhowch eich prisiad ym mlwch E.

Os gweithredwyd TWE ar unrhyw ran o'r swm ym mlwch G, bydd rhaid i chi hefyd nodi'r swm y gweithredwyd TWE arno ym mlwch 2.41.

- Arfer opsiwn cyfranddaliadau

Mae angen i chi gynnwys arfer unrhyw opsiwn o gynlluniau nas cymeradwywyd ar Dudalen S1 y Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau.

Yn yr achos hwn cewch eich trethu ar y gwahaniaeth rhwng gwerth marchnad y cyfranddaliadau ar yr adeg y gwnaethoch arfer yr opsiwn a'r swm a daloch am y cyfranddaliadau (gan gynnwys cost yr opsiwn, os o gwbl).

Enghraifft 9

1 Hydref 2000: Caniateir opsiwn o gael 1,000 o gyfranddaliadau yn y cwmni rydych yn gweithio iddo. Pris yr opsiwn yw £2 y cyfranddaliad. Rydych yn talu £1 am yr opsiwn

1 Chwefror 2002: Rydych yn arfer yr opsiwn ac yn prynu 1,000 o gyfranddaliadau am £2 y cyfranddaliad. Gwerth marchnad y cyfranddaliadau yw £5 y cyfranddaliad. Rydych yn talu CYG(NIC) eilaidd o £365.87.

Y swm trethadwy yw:

• gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd	£5 x 1000	=	£5,000
• *llai'r* pris a dalwyd am y cyfranddaliadau	£2 x 1000	=	£2,000
			£3,000
• *llai'r* swm a dalwyd am yr opsiwn			£1
• elw ar arfer yr opsiwn cyfranddaliadau			£2,999
• *llai* CYG(NIC) eilaidd a dalwyd ar adeg yr arfer			£366
Swm trethadwy			**£2,633**

Os ydych wedi arfer opsiwn o dan gynllun nas cymeradwywyd cwblhewch:

- **blychau 2.22 a 2.23** ar Dudalen S1,
- **blychau 2.43 a 2.44** ar Dudalen S2, **a**
- **blychau 2.45, 2.46, 2.47, 2.48, 2.49** a **2.51** (yn y golofn 'Opsiynau a arferwyd').

Yna defnyddiwch Daflen Waith 9 i gyfrifo'r swm trethadwy.

Taflen Waith 9

Gwerth marchnad y cyfranddaliadau (blwch 2.51)	A	£
Nifer y cyfranddaliadau (blwch 2.47)	B	
Cyfanswm gwerth marchnad y cyfranddaliadau a brynwyd	C (blwch A x blwch B)	£
Pris Arfer: Pris opsiwn a dalwyd am gyfranddaliadau (blwch 2.48)	D	£
Cyfanswm y pris a dalwyd am gyfranddaliadau	E (blwch B x blwch D)	£
Swm a dalwyd, os o gwbl, am yr opsiwn (blwch 2.49)	F	£
Elw ar gyfer yr opsiwn	G (blwch C *llai* blwch E *llai* blwch F)	£
CYG(NIC) eilaidd a dalwyd ar adeg yr arfer	H	£
Swm trethadwy (copïwch i flwch 2.24)	I (blwch G *llai* blwch H)	£

Os gweithredwyd TWE ar unrhyw ran o'r swm a nodwyd ym mlwch I, bydd angen i chi hefyd nodi'r swm y gweithredwyd TWE arno ym mlwch 2.41.

- Treth Incwm a dalwyd pan ganiatawyd eich opsiwn

Os gwnaethoch dalu Treth Incwm pan ganiatawyd eich opsiwn, gall y swm a dalwyd leihau swm y Dreth Incwm i'w thalu (os o gwbl) ar y swm trethadwy I. Ni all y rhyddhad credyd treth fod yn fwy na'r dreth i'w thalu ar y swm trethadwy I.

Nodwch swm y Dreth Incwm a dalwyd pan **ganiatawyd** eich opsiwn ym mlwch 2.76 ar dudalen S3.

Os nad ydych eisoes wedi arfer eich opsiwn, ond wedi derbyn rhywbeth am ildio'r opsiwn neu am beidio ag arfer yr opsiwn, peidiwch â chwblhau'r blychau uchod. Yn lle hynny, cyfeiriwch at yr adran '**Canslo neu ryddhau opsiynau**' ar dudalen SN6.

Opsiynau Cyfranddaliadau – materion preswyl

Os caniatawyd opsiwn i chi neu os ydych wedi arfer opsiwn, mae yna rai amgylchiadau pan na fydd y rheolau cyffredinol yn gymwys: Os na chewch eich trethu yn y DG ar yr holl incwm o'ch cyflogaeth oherwydd:

- eich statws preswyl, **a**
- y lle y cyflawnoch ddyletswyddau eich cyflogaeth,

gall unrhyw opsiwn a ganiatawyd i chi oherwydd y gyflogaeth honno fod yn agored i reolau arbennig. Ar gyfer opsiynau a ganiatawyd i chi mewn amgylchiadau o'r fath, bydd yn rhaid i chi gwblhau Taflen Waith 9 o hyd. Ar gyfer opsiynau a gafodd eu harfer gennych mewn amgylchiadau o'r fath, bydd angen i chi ddilyn yr arweiniad yn *Nhaflen Gymorth IR216: Shares as benefits*. Ceir manylion pellach hefyd yn *Nhaflen Gymorth IR211: Employment - residence and domicile issues*, ac yn Nhaflen *IR16: Share acquisitions by directors and employees*. Mae Taflenni Cymorth IR216 ac IR211 a Thaflen IR16 ar gael o'r Llinell Archebu.

Cyfranddaliadau a gaffaelwyd

Cewch eich trethu ar gyfranddaliadau (neu fuddiannau mewn cyfranddaliadau) a gewch am ddim neu'n rhad oherwydd eich cyflogaeth.

- Cyfranddaliadau a gaffaelwyd o'ch cyflogaeth

blychau 2.31 to 2.33 Gellir caffael cyfranddaliadau o'ch cyflogaeth mewn amrywiaeth o amgylchiadau. Os derbynioch gyfranddaliadau, neu fuddiannau mewn cyfranddaliadau, am ddim neu'n rhad o'ch cyflogaeth, gofynnwch i'r Llinell Archebu am *Daflen Gymorth IR219: Shares acquired from your employment* i'ch helpu i gwblhau Tudalennau S1 ac S2 o'r Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau. Os gweithredwyd TWE efallai y bydd angen *Taflen Gymorth IR218: Employees' shares: Operation of Pay As You Earn (PAYE) and National Insurance Contributions (NICs)*, o'r Llinell Archebu.

- Cyfranddaliadau sy'n agored i risg fforffedu

blychau 2.31 to 2.39 Os derbynioch gyfranddaliadau o'ch swydd neu'ch cyflogaeth, y gellir eu fforffedu os na fodlonir rhai amodau (nid yw hyn yn cynnwys cyfranddaliadau a dderbyniwyd o gynllun annog perchenogaeth cyfranddaliadau a gymeradwywyd, sy'n agored i'w fforffedu, efallai y cewch eich trethu

- pan dderbyniwch y cyfranddaliadau, os gall y risg fforffedu barhau am fwy na phum mlynedd ar ôl y dyddiad derbyn, **neu**
- pan waredir y cyfranddaliadau cyn i'r risg fforffedu gael ei diddymu, **neu**
- pan fodlonir yr amodau a diddymir y risg fforffedu.

Os bydd hyn yn gymwys i chi, gofynnwch i'r Llinell Archebu am *Daflen Gymorth IR219: Shares acquired from your employment* i'ch helpu i gwblhau'r Tudalennau Cynlluniau Cyfranddaliadau. Os gweithredwyd TWE hefyd efallai y bydd angen *Taflen Gymorth IR218: Shares acquired: Operation of Pay As You Earn (TWE)*, o'r Llinell Archebu.

- Cyfranddaliadau fel buddiannau

blychau 2.34 i 2.36 Os ydych yn caffael cyfranddaliadau am lai na'u gwerth marchnad, ac nad yw'r budd o wneud hynny yn drethadwy fel arall i Dreth Incwm, caiff swm y tanbrisio ei drin fel benthyciad. Os ydych yn caffael cyfranddaliadau 'a delir yn rhannol' cewch eich trin fel petaech wedi derbyn benthyciad di-log sy'n cyfateb â'r gwahaniaeth rhwng gwerth marchnad y cyfranddaliadau a dalwyd yn llawn a'r swm a dalwyd mewn gwirionedd. Os yw hyn yn gymwys i chi, gofynnwch i'r Llinell Archebu am *Daflen Gymorth IR216: Shares as benefits.*

Os yw eich cyflogwr wedi eich galluogi i werthu cyfranddaliadau am fwy na'u gwerth marchnad, caiff y buddiant i chi ei gynnwys ar eich P11D neu wybodaeth arall a ddarperir gan eich cyflogwr. Dylech fod wedi nodi'r ffigur ym mlwch 1.22 o'ch Tudalennau Cyflogaeth.

- Taliadau ôl-gaffael

blychau 2.37 i 2.39 Os byddwch yn caffael cyfranddaliadau, neu fuddiant mewn cyfranddaliadau, oherwydd eich cyflogaeth, gallech gael eich trethu yn ddiweddarach pan fydd:

- hawliau neu gyfyngiadau sydd ynghlwm wrth unrhyw gyfranddaliadau yn cael eu newid, **neu**
- cyfranddaliadau mewn rhai is-gwmnïau yn cael eu cadw am saith mlynedd neu os cânt eu gwerthu'n gynt, pan gaiff y cyfranddaliadau eu gwerthu ac maent wedi cynyddu mewn gwerth ers i chi eu caffael, **neu**
- 'buddiannau arbennig' yn cael eu derbyn am eich bod yn berchen ar y cyfranddaliadau
- cyfranddaliadau yn trosi i ddosbarth arall o gyfranddaliadau oherwydd hawliau trosi a ddaw o'ch swydd neu'ch cyflogaeth.

Os bydd hyn yn gymwys i chi, gofynnwch i'r Llinell Archebu am *Daflen Gymorth IR217: Shares acquired: post acquisition charges*.

Canllaw yn unig yw'r nodiadau hyn sy'n adlewyrchu'r sefyllfa ar adeg ysgrifennu. Nid ydynt yn effeithio ar unrhyw hawl i apelio.